

Градимиp Стојковић

ХАЈДУК НА ДУНАВУ

мала лагуна

Садржај

(I) Зачарани аутобус	9
(II) Рибљи бал	39
(III) Наш проблем.	69
(IV) Трио брадоња	97
(V) Сад га има – сад га нема	123
(VI) Пећински људи	155
(VII) Димке, Бабура и баба	185
<i>И њосле Хајдука – Хајдук.</i>	<i>209</i>
<i>Белешка о њисцу</i>	<i>211</i>

(I)

ЗАЧАРАНИ АУТОБУС

Мене су позвали последњег. Сви су већ били у шеми, чак и компјутераш из супротне смене, Гото, који ће с нама на јесен у средњу школу.

– Весна је у Грчкој – правдао се Бабура – па сам мислио да нећеш без ње...

– Немој, свега ти, да се напрежеш толико – саветовао сам. – За тебе нису препоручљиви напори такве врсте.

– А? – зинуо је.

Усложио сам фацу као Годзила, бивша нам мила наставница српског:

– Немој да напрежеш то зрно грашка...

– Зрно грашка?

Влада Индијанац није издржао:

– Твој мозак, дизелашу!

– А ш'о зрно грашка? – побунио се Бабура.

– Натекло, па се увећао! – добацио сам с пристојног растојања.

Тек када се смирио и уприсебио, вратио сам му се надохват руке:

– Ууу, ал’ ти је фора, Хајдук! Испалио си ме, а ја мислио да ти учиним...

– Шта си радио? – насмејао се Влада Индијанац.

– Мислио сам да и Хајдук крене са нама...

– Чиме? – није одустајао Влада.

– Па, аутобусом.

– Дизелаш остаје дизелаш! – зинуо је Хималаја, не верујући сопственим ушима. – Индијанац те пита чиме си мислио?

Индијанац није био опрезан као ја. И док смо се превијали од смеха, Бабура га је притегао у нежни загрљај, равнајући му нос дланом.

После су ми објаснили нову летњу шему: наставник Рођа и Барбика, наставница физичког из супротне смене наше бивше школе, воде клинце на летовање.

– Лепенски вир, две недеље! – одушевљавао се Хималаја. – Неки петаци су одустали, па ми је Рођа рекао да има још шест места...

– ...ја, Индијанац, Хималаја, мали Белац, Гото – надовезао се Бабура. – И ти, ако хоћеш. Мислио сам...

Наравно, сви смо се, без команде, поваљали од смеха. И сам Бабура није издржао, насмејао се патнички:

– Мајке ми, хтео сам најбоље!

– Сада већ употребљаваш праву реч – закључио је Гото.

– Шема је супер – рекао сам, а онда ми се смркло.

– Али која је лова?

– Сића, па још у четири рате – слегнуо је раменима Влада Индијанац.

Прећутао сам. Владини су имали лове и лове, а моји је баш нису сијали. Ипак, вредело је питати маторце. То сам и рекао друштву.

– Пожури – саветовао ме је Индијанац. – Рођа је рекао да је рок за пријављивање до петка. Када може Бели, можеш ваљда и ти!

– И да знаш – објаснио је Хималаја до краја шему – ми смо те пријавили, за сваки случај.

Петак рок, а рекли ми у среду увече! Свеједно, вредело је пробати. Ових десетак дана после акције баш и нису били нешто забавни. А и Весна се заглавила у тамо некој Лептокарији, већ месец дана...

*

Да ми је неко рекао, не бих му поверовао. Пробао сам, питао и – моји маторци су испали баш генијалци!

– Па, можда – започео је тата, уз уобичајено чешкање бркова, али га је мама одмах заскочила:

– Зашто „можда“?

– Пааа – наставио је тата да глади брке – нисмо баш при парама, али... а колико треба за уплату?

– Сића – изврдавао сам – и то у четири рате.

Мама је наставила с фином обрадом:

– Ионако нам дете нигде није ишло овог лета...

– Ишао сам, мама, на акцију – употребио сам њен систем. – И био сам ударник, али то је нешто друго.

– Акција је, факат, користан рад – упецао се тата.
– Сећаш се, жено, како је нама било на аутопуту?

– Сећам се – насмешила се мама. – Је л’ су оно беше због грожђа тебе казнили или...

Тата ју је ужурбано прекинуо:

– Ама, само смо два грозда убрали Жуле и ја, онако, успут. А она стипса, онај Чокалија, одмах код командира. Испало је да смо му пола винограда обрали!

– А ви нисте – зачикивала је мама.

– Нема везе – насмејао се тата, већ омекшан. – Е, после смо сви заједно ишли на море, сећаш се? Какво је то друштво било... акцијашко...

– И моје друштво са акције иде – искористио сам прилику да се убацам.

– Пааааа – опет је отегао тата.

– Кад је рок за прву рату? – била је практична мама.

– У петак. Остало се плаћа месечно.

– У реду – пресудио је тата. – Пријави се. И реци ми, најзад, колико.

– Шта колико?

– Колико кошта то твоје леговање? Кладим се да немаш појма.

Нисам имао појма. Индијанац је рекао „сића“, па сам и ја исто рекао мојима.

– Колико кошта, да кошта – скратила је мама моје муке. – Син нам иде у Лепенски вир, одлучили смо. Уосталом, сине, питај некога од оних твојих.

Одмах сам, наравно, легао на телефон. И, наравно, Влада Индијанац није био код куће. Наравно,

ни Бабура. Хималајин телефон је, наравно, био заузет. Белац, наравно, није имао телефон, а број Готовог телефона, наравно, нисам знао.

Врло стрпљиво сам сачекао седамнаест секунди, па поново позвао Хималају. И поново је било заузето. И тако још једно десетак пута.

Онда је баба осетила редовну потребу за телефонирањем:

– Ајде, пиле бабино, дошло моје време...

Моја генијална баба је увела терор откако је научила да куцка по бројчанику нашег телефона. Свакодневно и непогрешиво тачно када је неко од нас био у телефонској фризи, она би му, стрпљиво и истрајно, чучала изнад главе. Најпре ћутке, а када би закључила да тај неко претерује, употребила би своју чувену реченицу:

– Дошло моје време...

Шта сам могао? Препустио сам баби слушалицу, уз сасвим културну примедбицу:

– Немој, баба, свега ти, да одвалиш километарску жваку. Под хитно морам да зовем ортака.

– Нећу, пиле бабино. Не могу да жваћем и причам, не би се разумело. А знаш и да не волим те ваше жваке. Уста мичу, до трбуха не стиже...

– Не то, бабушка. Мислио сам, немој дуго да причаш.

– Нећу, ако ме не задржаваш. Знаш, треба да телефонирам.

– Мислим, бабушка, немој дуго да телефонираш.

– Нећу, пиле бабино. Одмах ћу, чим завршим разговор с тобом...

- Ама, баба, окрени већ једном тај број!
- Како да окренем? Овде се притиска на дугмиће.
- Па, испритискај те дугмиће!
- Полако, пиле бабино, да баба не погреши.

Удахнуо сам дубоко, па стрпљиво, љубазно понудио:

- А да ти ја позовем број?
- Нека, нека. Научила сам, умем и сама. Сад ће баба, сад.

Дигао сам руке и одвукао се до татине фотеље, док ме је баба смиривала:

- Ево, само да питам...

То „само да питам“ трајало је и трајало већ дебелих пола сата. Умувао сам четири жваке у уста, само да бих ћутао, али најзад нисам више могао да издржим:

- Бабушка, молим те, скидај се са жице!

А баба је, као опарена, скочила са столице и оном, тамо неком, коме се „само јављала“, ужурбаном објаснила:

– Леле! Нагазила сам на жицу! Чекај, љубим те, да се померим, па да наставимо.

– Баба, то је бежични телефон! Ниси нагазила на жицу, него те молим да завршиш тај разговор. Треба ми хитно телефон!

Баба је незадовољно заклимала главом:

– Што ме цабе штрецаш, магаре једно! Ево, сад ће баба, сад...

Знао сам врло добро шта значи то „сад“, па сам применио опробану шему. Одшуњао сам се до телефона и, без имало гриже савести, прекинуо везу.

– Ето! – вајкала се баба, загледајући прекорно слушалицу. – Тек што сам почела, а ово ме чудо прекинуло! Ништа ти, сине, не ваља тај кобајаги телефон. Онај црни „сиеменс“ је био стопут бољи.

Усудио сам се да узмем слушалицу тек када је баба отапкала у кухињу. Хималајин телефон је био слободан, али Хималаја, наравно, више није био у кући.

Још једна серија узалудних телефонских покушаја и – одустао сам.

Уосталом, ортаци су ме пријавили. На ово летовање гарантовано идем. Паметније би било да одвојим оно што ћу да понесем, јер ако то мама буде урадила, понећу тоне којечега бескорисног: мали милион крпица, гаћа и мајица, пижама, топлих џемпера, можда и кишобран, за сваки случај. Пре месец дана, када сам полазио на акцију, упаковала ми је рукавице!

– За почетак ради у њима – објаснила је. – Да не добијеш жуљеве.

А сада идем у Лепенски вир: може да јој падне на памет да ми спакује и онај мој појас на надувавање, мог лабудића, да јој се дете не удави...

Испало је да сам закаснио. Мама је већ по мом кревету распоређивала застрашујуће гомиле свега онога што ми није било, нити ће ми бити потребно.

– Мама – покушао сам да је приземљим. – Што не оставиш мени да спакујем ствари?

– Нека, сине, мама ће – добацила је, ронећи по плакару. – За сваки случај, да не заборавиш нешто.

Знаш и сам какав си... а после, јао, како се нисам сетио...

Завирио сам преко њеног рамена и закључио да сам видовит, мада делимично: наспред кревета, уредно испресавијан, шепурио се – душек на надувавање! Да ли је имало смисла даље да гледам?

– Знаш шта, мама – опет сам покушао. – Како би било да ја спреим ствари, а ти после додаш оно што сам заборавио?

У оваквим ситуацијама моја мама напрасно оглуви. Морао сам да играм на кварно:

– Знаш колико је сати? За пет минута почиње на телевизији филм.

Ипак, није оглувела. Стављајући скијашки џемпер на кревет, одговорила је:

– Знам, *Холивуд или ѝройасџи*. Гледала сам га два пута.

А када је с вешалице скинула и моју танкерицу, нисам издржао:

– Мама! Па не идем на скијање!

– А ако изненада захладни? Нећу да ми се тамо разболиш.

– Али, мама, како ћу све то да носим?

– Све то стаје у две торбе. А њих носиш до и од аутобуса. Боље је да имаш, него да ја мислим шта ћеш и како ћеш...

То је било то! Овде је могао само тата да помогне.

Одвојио сам га од екрана опробаном шемом:

– Тата, да видиш шта ми је све спремила да носим. Као да сам девојчица... сви ће да ми се смеју. Само ти можеш да ме спасеш.

Упалило је. Одмах је утрчао у моју собу и стартовао:

– Дај, не трпај му толико! Није он ни девојчица, ни мамина маза.

– Знаш шта, Кузмане – нарогушила се мама. – А како би било да гледаш своја посла?

Ово ми је замирисало на кућни рат. Убацио сам се:

– Ево, ја ћу да спакујем ствари. А ви после проверите шта сам заборавио.

Закаснио сам. Тата је већ био у шеми:

– Слушај, Глигорије, ми смо, ипак, нешто мало старији од тебе. Нас двоје ћемо то да урадимо. Имај поверења у нас.

Тако ми и треба. Подвио сам реп и вратио се у собу. Могао бих да покушам да телефонирам. А што се ствари тиче, имам још читав сутрашњи дан на располагању. Применићу искуство паковања за акцију: увече спакујем само оно што ми треба, да нико не види, а изјутра – касно за промене!

Још један очајнички покушај телефонирања је пропао. Моја баба је опет окупирала ту грешну справу!

– Баба – закукао сам – могу ли само један број да позовем?

– Не може – откачила ме је хладно.

То није личило на моју бабу. Нарогушио сам се:

– А због чега?

– Увлачим жицу!

И заиста: моја баба је увлачила жицу у слушалицу бежичног телефона!

– Видиш, дете моје – објашњавала ми је – одавно баба слути да овде нешто не ваља. Онај стари телефон је имао жицу, овде између. И увек је радио како ваља. Ајде кажи, како да ради ово сокоћало када нема жицу за слушалицу?

Прогутао сам и ову бабину генијалност. Херојски сам задржао напад смеха и утекао напоље. Нека моји маторци регулишу проблеме бабиних техничких активности.

На улазу у зграду дочекао ме је Хималаја:

– Умеш ли ти да сиђеш с телефона? Два сата покушавам да те добијем и стално је заузето!

Тек тада је смех провалио из мене. Кикотао сам се толико да Хималаја није издржао; придружио ми се, па смо се обојица смејали и смејали, све док се није појавио Влада Индијанац.

– Види манијак! – зинуо је у чуду. – Паз’ да се не распарате по шавовима.

Таман смо почели да се смирујемо и то нам је помогло да кренемо у ново сумануто кикотање. Индијанац је издржао следећи минут, па се и сам придружио.

Тако нас је затекао Гото, који је почео да растеже уста још издалека. Придружио нам се у кикотању без питања.

Следећи је био минималац Бели. Њега је било теже насмејати него подићи увис. Његова фаца је била довољан разлог за смех, па смо наставили да се церекамо до суза.

Било је несумњиво заразно, јер је Белац почео да се мршти и осмехује једновремено.

Последњи из друштва, Бабура, најавио је долазак још иза угла. Хорском кикотању придружио се његов смех пре но што смо га угледали. Догегео се, клиберећи се. Ту и Белац више није издржао: придружио нам се.

Први сам се ја заситио. Сео сам на степеник, грцајући. Није било лако издржати оволико напора.

Следећи је био Бабура. Сео је до мене и цимнуо Индијанца за руку:

– Еј, главоњо! Ајде испљуни фазон.

– Шта-та? – грцао је Индијанац. – Какав фазон?

– Ш’о се цепате?

Индијанац се сручио до Бабуре, дахћући. Мунуо је Хималају у ребра:

– Чекај, стварно, а због чега... која је фора?

Хималаја је зинуо и штуцнуо:

– Везе немам! Хајдук је... стани... је л’, бре, ортак, а што се ми овако разваљујемо?

Е, то је тек био фазон! Наравно, шта сам могао: смех је провалио из мене. Кикотао сам се, а остали су ме гледали као да сам откачио.

– Баба – покушавао сам да објасним између два напада смеха – нема жице... гурала је... онда није... слушалицу... а ја сам...

Гото је скинуо наочари, загледао их са свих страна, па вратио на очи и закључио:

– Ти си, Хајдук, баш одлепио!

– Није Хајдук – исправио га је Белац. – Ми смо. Он зна зашто се смеје... а ми...

И ту је почео да се смеје од срца.

Тек тада сам друштву испричао комплетну причу о баби и телефону. Поново смо се смејали, сви осим Бабуре.

– У чему провала? – бленуо је у нас. – Ш’а је твој бабац?

– Он то озбиљно? – збунио се Гото.

Наш нови ортак није познавао Бабуру као ми.

– Заборави – загрлио је Хималаја Бабуру. – Идемо на кош.

Влада Индијанац је донео баскетару. Одиграли смо један пристојни „пут око света“. Код последњег убацивања Бабура је стао и разглавио вилице:

– А баба је, бокте, жицу у бежични...

Нико више није имао снаге да се смеје. Само је Индијанац, по обичају, звекнуо чвргу Бабури:

– Дизелаш!

И утекао на други крај терена.

После је Гото морао кући, па смо се растурили.

На улазу у зграду, док се Хималаја безвољно одвлачио низ стазу, пало ми је на памет да питам:

– Ортак, стани! Колико се плаћа за летовање?

Добацио је, не окрећући се:

– Сића, па још у четири рате!

*

Четвртак је пролетео – нисам ни осетио!

А у петак, рано ујутру, аутобус је већ био паркиран испред Маркове цркве.

Још док смо се окупљали, Хималаја је одвалио:

– Види Рођу, бокте! К’о Али Баба и четрдесет разбојника.

Али Баба је имао против себе својих четрдесет разбојника, које је, на срећном крају, свакога у свом ћупу испржио врелим уљем. У нашем аутобусу, колико се видело кроз прозоре, није било ћупова, а четрдесеторо разбојника је било још увек у облику пристојне деце, коју су испраћали родитељи на летовање.

– Како мушка баба – побунио се Бабура. – Он је деда.

– Баба Али и Деда Али – помогао сам Бабури да реши загонетку. – Барбика и Рођа, капираш?

– А-а! – схватио је, али је, за сваки случај, питао:

– А зашто Али?

Оставио сам Хималају да му објасни детаље, а ја сам морао да одведем мог моторца до Рође због раздуживања прве рате. Некако смо се пробили кроз обруч родитеља.

– А, ту си – обрадовао се Рођа. – Да знаш да ми је драго што и ти идеш.

– Ја бих да вам платим прву рату – уљудно се осмехнуо мој тата. – Знате, испунио сам чек. Све осим износа, јер овај мој није знао да ми каже колико се плаћа.

– Да, да – пажљиво га је саслушао Рођа. – Ви гурните то с друге стране, до краја, да има места и за његов!

– Молим!? – зинуо је мој грешни родитељ.

– Оппростите – ужурбао се Рођа. – Ја то оном господину. Тај ранац с друге стране, молим вас.